

Koronasertifikatet tar frihet fra enhver i Norge

Rettslige problemer med videreføring av et digitalt koronasertifikat

4. mars 2022

Høringsuttalelse av Morten Walløe Tvedt, førsteamanuensis i rettsvitenskap, Høgskolen i Molde

Anbefalinger:

Dette høringsinnspilletts viktigste anbefaling er at Norge kan vise Europa og Verden at et virus kan bekjempes uten at det går på bekostning av grunnleggende demokratiske verdier. Norge bør derfor **si nei** til bruk av koronasertifikat innenlands.

Høringsinnspilletts andre hovedkonklusjon er at koronasertifikatordningen må **utredes langt mer grundig** enn tilfellet er i høringsnotatet av 11. februar 2022. Dette korte forarbeidet gir ikke et riktig bilde av de rettslige problemene som koronasertifikatet reiser.

Den tredje hovedanbefaling er at hvis koronasertifikatordningen skal videreføres, så må **koronasertifikat reguleres mye mer detaljert enn i forslaget, i en selvstendig lov gitt av Stortinget ikke som to hjemler til forskrift.**

1. Alle i Norge mister frihet

Koronasertifikat fremstilles ofte som et lite inngrep for de som ikke er «fullvaksinerte». Problemet er imidlertid at den som er regnet som «vaksinert» i dag kan regnes som «uvaksinert» i morgen. Koronasertifikatet tar frihet fra alle i Norge. Koronasertifikatordningen vil altså påvirke livene til alle uansett hvor mange doser vaksine en har tatt frem til nå. Systemet med koronasertifikat er uforutsigbart. Den som regnes som å tilfredsstille kravene til grønt sertifikat en dag kan få sin status endret på kort varsel, med mindre nye krav oppfylles.

Et koronasertifikat har i dag gyldighet i maksimalt 90 dager. Det etablerer en usikkerhet om kriteriene for gyldig koronasertifikat endres før du rekker å skrive ut koronasertifikatet ditt.

Usikkerhetene er reelle: gyldig pass etter gjennomgått sykdom ble i Norge redusert fra 360 dager til 180 med virkning også for de som hadde gjennomgått sykdom (september 2021). Lovforslaget i høringsnotatet stiller **ingen krav til rutiner** som må følges hvis myndighetene ønsker å endre gyldigheten av sertifikatet. Lovforslaget stiller heller ikke opp noen innholdsmessige krav til hvilke **endringer i medisinsk kunnskap** som må til for å endre gyldigheten av sertifikatet. Lovforslaget innfører en rettslig usikkerhet som hver av oss vil være omfattet av. Når lovforslaget verken stiller krav til prosedyre, begrunnelse eller til innhold i vurderingen som kan begrunne en endring av hva som skal til for å få et gyldig sertifikat, så avskjæres alle muligheten til å forstå hva som har motivert endringen.

Slik lovforslaget er utformet blir også praktisk sett **umulig for domstolene** å vurdere om forvaltningen (Helsedirektoratet) har gått utover det som loven gir hjemmel til eller ikke.

En videreføring av digitalt koronasertifikat i Norge **tar en ubestemt mengde frihet fra** hver av oss.

Anbefaling: Ikke innføre hjemmel til å bruke koronasertifikatet innenlands, siden det bryter med Grunnlovens likhetsprinsipper og rokker ved friheten til hver av oss i Norge.

Forslag til forbedring:

- a) Innføre lovfestede prosedyrer, krav til begrunnelse og innhold i loven.
- b) Lovfeste at negativt testresultat eller gjennomgått sykdom eller prøve som viser immunitet fremgår av sertifikatet som likestilte alternativer til vaksinasjon.

2. Koronasertifikatet gir EU-kommisjonen makt over alles liv

Da Stortinget vedtok kapittel 4A i smittevernloven i juni 2021 overlot de folkevalgte i Norge enhver vurdering av hvordan koronasertifikatene skal se ut til EU. Myndigheten (kompetansen) til å endre varigheten av koronasertifikatet er etter EU/FOR 2021/953 overført til EU-kommisjonen. EU-kommisjonen bestemmer kriteriene for gyldig koronasertifikat. Det omfatter at Kommisjonen bestemmer hvor mange doser du må ha for å beholde gyldig koronasertifikat. EU kan endre sertifikatordningen slik at gjennomgått sykdom eller negativt testresultat ikke lenger skal kvalifisere til gyldig sertifikat. Hvis norske myndigheter mener at gjennomgått sykdom eller negativt testresultat skal gjelde, mens EU-kommisjonen sier at det kun er et bestemt antall vaksinedoser som kvalifiserer til koronasertifikat, så er Norge gjennom EØS-avtalen forpliktet til å godta det kommisjonen bestemmer. Norge må akseptere at dette gjelder når nordmenn reiser til EU, men vi er ikke forpliktet til å la EU-kommisjonen bestemme hva som skal gjelde innad i Norge.

EU-kommisjonen har fått kompetanse til direkte å gripe inn i friheten til norske borgere i interne forhold i Norge. Folkeavstemningene angående norsk EU medlemskap (1972 og 1994) har avvist at Norge ønsker slik direkte effekt av *supranasjonale* eller overnasjonale regler med direkte effekt i intern rett. I høringsnotatet avsnitt 3.4 behandles reglene angående koronasertifikat i EU. Denne gjennomgangen er overfladisk. Den viser ikke hvem som har kompetanse til å gjøre hvilke endringer i sertifikatordningen.

Dersom Stortinget innfører koronasertifikatet innad i Norge, må alle vaksinerte være klar til å ta så mange booster doser som EU-kommisjonen til enhver tid bestemmer for å beholde adgangen til å gå på restaurant eller delta på andre offentlige arenaer i Norge. Koronasertifikatet gir ikke rettigheter, men etablerer en plikt for oss alle til å følge EUs stadige nye krav.

Den reelle ordningen er at FOR/2021/953 overlater mye makt til EU-kommisjonen. Denne makten har Kommisjonen allerede brukt to ganger med endringer i forordningen. Disse to endringene krever ikke demokratisk behandling i EU Parlamentet, siden forordningen delegerer myndighet til EU-kommisjonen.

Å bruke koronasertifikatet innad i Norge innebærer således en overføring av direkte beslutningskompetanse over hver av oss i Norge til EU-kommisjonen. Høringsnotatet i mai/juni 2021 diskuterte ikke om smittevernloven § 4A-1 og implementeringen av FOR 2021/953 i EØS-avtalen egentlig krevde at Stortinget tok stilling til det etter Grunnloven § 26 annet ledd før beslutningen ble fattet i EØS-komiteén. Avsnitt 3.4 i høringsnotatet av 2022 tar ikke opp spørsmålet om overføring av direkte kompetanse til EU-kommisjonen over alle i Norge.

Avsnitt 3.4 i høringsnotatet fremstår som om at Regjeringen forsøker å tildekke de reelle rettslige konsekvensene av at koronasertifikat er regulert av EU. Kompetansen til å endre på systemet er lagt til EU-kommisjonen. Høringsnotatet inneholder ingen drøftelse av hvor mye suverenitet Norge som stat har avgitt ved at koronasertifikat skal utformes og videreutvikles av EU alene uten norsk påvirkning.

Anbefaling: Avvise intern norsk bruk av EUs (EU-kommisjonens) koronasertifikat.

3. Lovforslaget oppfyller ikke kravene som Legalitetsprinsippet stiller

I forarbeidet til loven er det skrevet tre setninger om betydningen av legalitetsprinsippet. Dette er oppsiktsvekkende tynt. Inngrepene som hjemles i sertifikatordningen er noen av de mest inngripende i enhver sin rettsstilling, siden sertifikatet kan være et virkemiddel til å forhindre en ubestemt gruppe mennesker fra å delta i samfunnet. Hvorfor skal detaljene i ett at Norges mest inngripende tiltak settes i forskrift og ikke i lov? Å bli stengt ute fra samfunnets aktiviteter er en forskjellsbehandling som bryter med Grunnlovens likhetsprinsipper. Usikkerhetsmomentene som beskrevet i avsnitt 1 over gjør inngrepet enn mer inngripende. Dette innebærer at systemet rundt koronasertifikat trenger klar og tydelig hjemmel i lov, og ikke kan overlates til «Departementet».

I forarbeidene til det kapittel 4A som ble vedtatt i 2021 virket det som om at **Regjeringen var av den oppfatning at koronasertifikat ikke krevde hjemmel i lov**. I lovforslaget som presenteres i høringsnotatet av 2022 tas forholdet til legalitetsprinsippet opp helt kort uten at det forklares eller diskuteres.

Grunnloven § 113 lyder: «Myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov.» Legalitetsprinsippet er grunnlovfestet. Legalitetsprinsippet handler om at alt Regjeringen gjør må godkjennes på forhånd av Stortinget. Legalitetsprinsippet handler ikke bare om at inngrep må ha grunnlag i lov, men for inngripende hjemler krever Høyesterett at flere detaljer fastsettes i loven og ikke overlates til forskriften.

Problemet med lovforslaget er at det er for generelt og lite konkret utformet til å tilfredsstille kravene som legalitetsprinsippet stiller.

Koronasertifikat er tiltenkt å etablere rettigheter for noen som følge av sensitiv informasjon. Dette er et sterkt inngrep overfor alle i Norge. Koronasertifikatet kan bli et krav for å gå på jobb og dermed kunne få en inntekt å leve av. Da må reglene om Koronasertifikat gis i lov gitt av Stortinget. Å gi noen rett til å beholde sine menneskerettigheter er i kjernen av vår «rettssfære». Skal Regjeringen eller EU regulere rettighetene og pliktene til individene, må reglene godkjennes av de nasjonale parlamentene i lovs form. Da er det ikke tilstrekkelig at Stortinget gir vide fullmakter til «departementet» til å lage forskrifter.

Anbefalingen er at hvis det skal innføres et koronasertifikat bør Stortinget involveres i **etableringen av detaljene i en lov om Koronasertifikat**.

I det opprinnelige lovforslaget som ble vedtatt i 2021, la regjeringen opp til å diskutere om Koronasertifikat egentlig er frivillig. Som Regjeringen skrev da: «vil også være frivillig å motta og benytte» sertifikatet. Samtykke som rettslig grunnlag for å regulere individenes frihet gjelder bare så langt samtykket er helt fritt. Hvis det er et element av press i samtykkesituasjonen, så kan ikke samtykke utgjøre noe rettslig grunnlag i forholdet mellom individ og staten. Situasjonen med **Koronasertifikat er kun teoretisk frivillig**. Når en begrenser våre menneskerettigheter og så sier: du

får dem tilbake hvis du gjør et eller annet, så er det definisjonen i juridisk tenkning på at samtykket der ikke er fritt. Da er ikke samtykke tilstrekkelig.

Omfanget og viktigheten av Koronasertifikatet som rettslig innretning er et sterkt argument for at **Stortinget må sette klare og spesifikke rammer for Regjeringen**. Konklusjonen er derfor at **Koronasertifikatet og reglene som styrer det må fastsettes direkte i lov og ikke i en forskrift med hjemmel i lov**.

En særlig og mer detaljert lov vil ramme inn håndteringen av sensitive opplysninger. Når flere aspekter knyttet til koronasertifikat er lovfestet, som for eksempel hvilke typer informasjon det skal inneholde og hvor i samfunnet det kan kreves fremvist, vil det sikre en offentlig debatt om **senere endringer** i sertifikatordningen. En mer detaljert 'Koronasertifikatlov' vil sikre demokratisk legitimitet og grundighet i prosessen for hver senere endring. Erfaringene fra midten av mars 2020 til i dag er at Stortinget har klart å gjennomføre lovendringer på en rask og smidig måte, selv i en pandemi. Begrunnelsen i høringsnotatet for å ikke regulerer dette i en lov er dermed borte. For å sikre at beslutninger om endringer er forsvarlige, bør reglene vedrørende koronasertifikatet kun kunne endres med den tregheten som stortingsbehandling innebærer. Stortingsbehandling er også nødvendig for å unngå at slike store omfattende beslutninger tas av få personer med mye makt.

Anbefaling: Stortinget bør be Regjeringen komme tilbake med et helhetlig lovforslag angående alle aspekter som regulerer koronasertifikatordningen.

Anbefaling: Regjeringen må svare på hvorfor detaljene i ett at Norges mest inngripende tiltak skal settes i forskrift og ikke i lov?

4. Brudd på likebehandling mellom vaksinert, gjennomgått sykdom og negativ test

I Høringsnotatet av 2022 åpner regjeringen opp for å kunne kreve koronasertifikat uten at de tre typene av informasjon gir samme rettsvirkninger: «Et krav om at koronasertifikat bare kan brukes dersom det også inkluderer negativ test følger verken av ordlyden i smittevernloven §§ 4A-1 eller 4A-2 eller av omtalen i Prop. 203 LS (2020–2021).» Dette kan varsle om at prinsippet om sidestilling av negativ test med vaksiner er på vei til å fases ut av koronasertifikatet. Dette innebærer en endring i lovforslaget i 2022 sammenlignet med det opprinnelige lovvedtaket: I 2021 var det en selvfølge for Regjeringen Solberg at vaksine, gjennomgått sykdom og negativ test skulle kvalifisere på like fote til gyldig sertifikat. I forslaget fra Regjeringen Støre åpnes det for at vaksinerte, de med gjennomgått sykdom og de med negativ test skal kunne være omfattet av ulike tiltak i fremtiden.

Dette er en omfattende endring i et forslag som kalles «forlengelse» av eksisterende regler.

Forslag: Ordlyden i bestemmelsene i kapittel 4A må klargjøre at for Norges del skal vaksinestatus likestilles med gjennomgått sykdom og negativ test.

5. Eventuelle nye hjemler for å bruke koronasertifikatet må alltid vurderes opp mot smittevernloven § 1-5

Etter forslaget skal smittevernloven og andre lover kunne være hjemmel for å avkreve koronasertifikat. Hvis tiltaket er hjemlet i smittevernloven inntreffer den treleddede vurderingen etter smittevernloven § 1-5 for kravet om å vise frem koronasertifikat. Smitteverntiltaket må være basert på en klar smittevernfaglig begrunnelse. Tiltaket må være «nødvendig», det vil si at det er vurdert

opp mot andre alternative tiltak. Endelig må hvert tiltak vurderes i et større samfunnsmessig perspektiv om det er forholdsmessig.

Smittevernloven § 1-5 har ikke rekkevidde til andre lover. Det innebærer at andre lover kan tenkes å hjemle bruk av koronasertifikat uten at det foretas disse tre vurderingene etter sml. § 1-5. Dette åpner en mulighet for å bruke koronasertifikat som dokumentasjon uten at det er tvingende nødvendig for å bekjempe smitte. Det vil si at koronasertifikatordningen lettere kan komme til å bli brukt til andre formål.

Dette skaper en usikkerhet. I et tilfelle der en annen lov enn smittevernloven benyttes som hjemmel for å kreve fremlagt koronasertifikatet, innebærer det at den lovhjemmelen ikke trenger å møte kravene i smittevernloven § 1-5?

Forslag: Hvis forskriftskompetansen skal vedtas, må kapittel 4A stille vilkår om at enhver bruk av koronasertifikat skal vurderes opp mot smittevernloven § 1-5.

6. Hvorfor skal Helsedirektoratet bestemme detaljene om koronasertifikatordningen?

I forvaltningsretten oppstår det et særlig og litt teknisk spørsmål om hvilket organ eller populært sagt *hvem* som skal inneha kompetansen eller myndigheten til å treffe avgjørelser. Hjemlene i smittevernloven gir kompetanse til «departementet». Det betyr etter den alminnelige forvaltningsretten at kompetansen kan delegeres videre til andre organer. I dette tilfellet er delegasjon, overføring av myndighet, til Helsedirektoratet særlig aktuelt. Delegasjon er at en flytter eller gir makt eller kompetanse til noen andre. I dette tilfellet flytter Stortinget kompetanse vekk for stortingsalen. Dette reiser flere rettslige problemer.

Hvis Stortinget først skal videreføre reglene om bruk av koronasertifikatordningen, så bør forskrifter om det fastsettes av Regjeringen som kollegium og ikke av direktøren i Helsedirektoratet.

Dette krever kun en liten endring i ordlyden. Ordet «*departementet*» endres til «*Kongen i statsråd*». Hvis formuleringen «*Kongen i statsråd*» velges i smittevernloven kapittel 4A innebærer det at en forskrift om koronasertifikat må vedtas av det samlede regjeringsskollegiet med Kongen tilstede. Dette ansvarliggjør hver minister for en slik forskrift. Det sikrer også at alle partier som inngår i en koalisjonsregjering har deltatt i saksforberedelsen. Å løfte denne typen av inngripende forskrifter frem til Kongen i statsråd sikrer en bredere politisk deltagelse i vedtagelsen. Å legge denne kompetansen til «*Kongen i statsråd*» samsvarer mer med Grunnloven § 28 som krever at saker av særlig viktighet behandles av Kongen i statsråd. Koronakommisjonen konkluderte med at beslutningen om å stenge ned den 12. mars 2020 skulle ha vært fattet av Kongen i statsråd. For å fjerne enhver tvil, bør lovteksten i kapittel 4A spesifisere dette. Hver av statsrådene blir dermed også politisk og rettslig ansvarlig for eventuelle feil som ligger i forskriften.

Anbefaling: Stortinget bør legge forskriftskompetansen til «*Kongen i statsråd*».

7. Fremtidig bruk av koronasertifikat bør reguleres av Stortinget

Spørsmålet om i **hvilke situasjoner Koronasertifikatet skal kunne brukes** er mer åpent i forskriftshjemlene siden de er tause på dette punktet. Loven må derfor også fastsette hvilke situasjoner koronasertifikatet kan kreves fremvist. Loven må etablere en prosedyre for å godkjenne

bruksmåter eller anvendelsessituasjoner. Det må lovfestes hvem som skal kunne be om at koronasertifikatet fremvises.

I Italia kreves «grønt vaksinepass» for å kunne få utbetalt trygdeytelser. For at Norge ikke skal komme i denne situasjonen må loven klart forby alle typer av bruk som ikke er eksplisitt godkjent av Stortinget.

En prinsipiell problemstilling er om private aktører selv skal kunne sette som vilkår i en avtale om at kun personer med status «beskyttet/grønn» skal kunne benytte de tjenester som tilbys. Skal det være fritt frem for et hotell å bare ta imot gjester som kan dokumentere at de er vaksinert? Skal det være lov å stenge ute personer som ikke har status som «grønn» fra å ta offentlig kommunikasjon som buss eller fly? Dette er spørsmål som har stor betydning for det enkelte individ og som må reguleres av Stortinget direkte i loven, en forskriftshjemmel er ikke tilstrekkelig veid opp mot alvorligheten dette innebærer for hver person.

Slik forslaget ligger i høringsnotatet fra 2022 er det f.eks. ingen begrensninger om at ikke forsikringsselskaper ikke setter koronasertifikatet med status «beskyttet» som krav til å ha eller oppnå forsikringsdekning. Hvis det skal være mulig å forhindre slik bruk, må det reguleres i lov.

Siden et koronasertifikat kan brukes på så godt som alle arenaer og samfunnsområder, bør Stortinget ta stilling til i hvilke situasjoner det skal kunne brukes i lovs form. Potensialet er enormt. **Det er nesten ikke mulig å tenke seg til en situasjon hvor koronasertifikatet ikke skal kunne avkreves.** Karakteren av frivillighet vil synke med hvor mange samfunnsområder det skal kunne kreves vist frem.

Statsminister Solberg sa under pressekonferansen den 5. mai 2021 at det kunne komme på tale at visse typer av arbeidsplasser trolig vil kunne kreve koronasertifikat for at den ansatte skal kunne komme på jobb. Høringsnotatet 2022 utvikler dette videre:

«Det vil også bli nødvendig å vurdere hva som kan bli rettsvirkningene av å bli nektet adgang til arbeidsplassen på grunn av manglende koronasertifikat. Til det siste må det for eksempel tas stilling til om arbeidsgiver vil ha lønnsplikt for en uvaksinert arbeidstaker som nektes adgang til arbeidsplassen (og som ikke f.eks. kan arbeide hjemmefra) eller om arbeidstakeren vil måtte ha fri uten lønn. Eventuelt må det vurderes om manglende koronasertifikat skal kunne gi grunnlag for personalmessige forøyninger, i ytterste konsekvens oppsigelse eller avskjed.» (Avsnitt 7.2 side 37)

Høringsnotatet diskuterer ikke dette mer i detalj. Det viser at regjeringen åpner for at folk skal kunne miste jobben hvis de ikke oppfyller EU-kommisjonens krav til «grønt koronasertifikat». Lovforslaget gir altså en altfor vid hjemmel til spørsmål som skal fastsettes i forskrifter uten involvering av Stortinget. Det er ikke tilstrekkelig, slik regjeringen legger opp til i forslaget, at dette skal avgjøres senere.

Loven må inneholde et klart forbud mot at arbeidsgivere skal kunne kreve «grønt» koronasertifikat fra ansatte. Lovgivertechnisk bør det stilles opp et generelt lovforbud mot å benytte koronasertifikatet i arbeidslivs- eller studiesammenheng. Loven må inneholde et klart forbud om at forsikringsselskaper ikke skal kunne kreve koronasertifikat for å gi forsikring. Hvis det blir behov for å gjøre unntak fra dette, vil regjeringen måtte legge frem et forslag om et slikt unntak for Stortinget. Dette vil gi en demokratisk forankring av slik unntaksvis bruk av koronasertifikatet i arbeidslivs- eller studiesammenheng.

Forslag: Lovforslaget bør stille opp et forbud mot bruk av koronasertifikatet i loven.

8. Koronasertifikatet presenteres som midlertidig og at det haster – men har preg av å skulle brukes i lang tid – «evig midlertidig»

Regjeringen foreslår at en såkalt midlertidig bruk av koronasertifikat utvides og forlenges. Her er historien viktig. Da smittevernloven kapittel 4A ble vedtatt i 2021, mente Regjeringen Solberg at det ikke krevdes lovhjemler for å innføre koronasertifikat. Høringsfristen var på én uke (fra 5. til 12. mai 2021). Reglene som nå er foreslått forlenget ble altså til i en ekstraordinær lovgivningsprosess med en av norgeshistoriens korteste høringsfrister. Regjeringen bør sette ned et bredt sammensatt utvalg som kan utrede koronasertifikatordningen skikkelig, slik norsk statsrett har som hovedregel.

Hva er regjeringens begrunnelse for å ikke ha lagt frem forslaget til høring tidligere? Reglene som nå skal forlenges ble til med en ekstremt kort høringsfrist, og reglene om forlengelse i 2022 er også lagt frem med en kortere høringsfrist enn vanlig. Denne ordningen som skal videreføres og endres kunne ha oppfylt det alminnelig kravet til høringsfrist dersom det hadde blitt fremmet i november 2021. Det var på dette tidspunktet allerede klart at EUs regelverk var i endring og at det ville bli behov for å utvide varigheten av koronasertifikatsordningen utover juli 2022. Det er ingen synlige grunn til at høringsfristen nå skal settes kortere enn 3 måneder.

En kort frist kunne ha vært rettfærdiggjort hvis forslaget kun var en minimal endring i en videreføring, men lovforslaget innebærer store innholdsmessige endringer og er ikke noen ren videreføring. Høringsnotatet legger opp til at dette lovvedtaket er en mindre endring. Det er det ikke. Den rettslige situasjonen i Europa er også endret siden loven ble foreslått i mai 2021 – EUs koronasertifikatordning er vedtatt og tatt i bruk. Lovforslaget drøfter ikke erfaringene fra bruk av koronasertifikat i andre Europeiske land.

Hastverket med å forlenge midlertidige regler må ses i lys av Folkehelseinstituttets anbefalinger. Folkehelseinstituttet er svært tydelig i sin kommunikasjon av sitt syn på den smittevernfaglige begrunnelsen: «FHI har liten tiltro til at preventiv bruk av koronasertifikat kan forebygge smittespredning i vesentlig grad, men vurderer samtidig at effekten av koronasertifikat ikke er godt evaluert opp mot andre smitteverntiltak.» oppdrag 554 del 1. FHI følger dette opp i oppdrag 590: «FHI anbefaler derfor ikke bruk av koronasertifikat innenlands.» Det hindrer ikke smitte at vaksinerte med det riktig antall vaksinerte og booster doser kommer inn på steder mens de som ikke er vaksinerte stenges ute. Dette ble tydelig etter julebordet på D/S Louise der så godt som alle var vaksinerte samtidig som alle ble smittet. Hvis Folkehelseinstituttet ikke ser at koronasertifikatet er egnet til å hindre smitte reduserer behovet for å ha dette kontrollinstrumentet i lovgivningen. Det er dermed ikke noe hastverket i å vedta en forlengelse av koronasertifikatsordningen.

I høringsnotatet er det konstruert en begrunnelse for hvorfor koronasertifikat ikke i seg selv er et smitteverntiltak, men likevel må hastevedtas. Hvis koronasertifikatet ikke hindrer smitte eller er et smitteverntiltak sviner begrunnelsen for å opprettholde det som et «midlertidig» tiltak hen. Denne konstruksjonen av at det haster med å videreføre regler som ikke skal hindre smitte, er selvmotsigende. Hvis regjeringen tenker at koronasertifikatet skal være en varig rettslig mekanisme, er det ingen grunn til å presentere dette som midlertidige regler.

Et koronasertifikat er for viktig for enhver i samfunnet til at det kan reguleres av midlertidige lover som er dårlig utredet. Derfor bør denne forlengelsen av koronasertifikatordningen stanses nå og sendes tilbake til grundigere utredning med en alminnelig høringsfrist.

Høringsnotatet er uvanlig ensidig i at det kun trekker opp positive sider ved koronasertifikatet. Dette er uvanlig i NOU-utredninger eller i høringsnotat. Norsk lovgivningsprosess er vanligvis bygget på et sterkt prinsipp om at alle sider av en sak skal løftes frem og forklares. Effekten av det er en åpen og

demokratisk diskusjon forut for vedtagelsen av en ny lov. Drøftelsene i avsnittene i del 3 som angår menneskerettighetene er veldig kort og ubalansert. Dette er ikke en alminnelig måte å diskutere grensene for lovgivningsmyndigheten på.

Siden koronasertifikatordningen er tenkt å gi og frata rettigheter og plikter til individer, **må det etableres et system for retting, klage og overprøving**. Siden et koronasertifikat er et sentralt inngrep overfor enhver må Stortinget ta stilling til et slikt system for saksbehandling.

Regjeringen må generelt sett tilbake til alminnelig høringsfrister. En akutt krisesituasjon som kunne ha begrunnet kortere høringsfrister er etter Regjeringens egne uttalelser ikke lengre tilstede. Da er det ingen begrunnelse fra å fravike hovedprinsippet om 3 måneders høringsfrist.

Hvis Regjeringen går videre med lovforslaget **bør Stortinget avvise lovforslaget slik det er lagt frem nå**.

Anbefaling: Det settes ned et NOU-utvalg som skal vurdere alle sider av bruk av koronasertifikat i Norge, herunder vurdere hvordan dette kan nedfelles i en koronasertifikatlov.

Anbefaling: Forlengelsen av koronasertifikatordningen stanses nå og sendes tilbake til grundigere utredning med en alminnelig høringsfrist.